

[Gerda Møller.]

altså foreløbig være positivt indstillet under udvalgsarbejdet.

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg skal blot meddele ministeren, at vi ikke er så bekymrede og skal medvirke til, at lovforslaget kommer hurtigst muligt igennem folketinget.

Steen Folke (VS):

Også jeg skal henvise til, hvad jeg sagde ved første behandling af den samme sag den 10. november 1976, men jeg vil godt lige gentage et par ting, da vores ordførertale mundede ud i, at VS næppe vil medvirke til at gennemføre dette forslag, og derved har vi altså skilt os ud fra de fleste andre ordførere.

Kort om grundene hertil. Vi mener, at der med dette forslag sker en sammenblanding af på den ene side nogle uddannelsesformål af den ene eller den anden art, på den anden side rådgivning for industrien og et forsknings- og udviklingsarbejde, som skal have et kommercielt sigte. Vi mener ikke, at der bør foregå en sådan sammenblanding på en institution, der nu henlægges under undervisningsministeriet. Vi mener, det er uheldigt, at arbejdsgiverne i den grafiske branche fortsat får så stor indflydelse på en institution, der er henlagt under undervisningsministeriet, og som altså efter dette forslag overgår til hundrede procent statsfinansiering.

Dette er vores hovedgrunde til at se med stor skepsis på dette forslag.

Alfred Hansen (DR):

Der har fra de foregående ordføreres side været udtrykt en vis betænkelighed, og det er vel altid klogt ved første behandling af et lovforslag at have en vis portion skepsis, og det har retsforbundet da også. Men hvis jeg skulle fremhæve noget positivt ved dette lovforslag, så skal det bl. a. være, at man ønsker, at institutionen skal drives som en selvejende institution, og at det er naturligt, at den har opgaver, hvis primære sigte er undervisning og forsknings- og udviklingsarbejde samt rådgivning. Det synes vi er noget positivt, og derfor vil vi gerne støtte forslaget under det videre udvalgsarbejde.

Vi vurderer denne skole på lige fod med andre uddannelsesinstitutioner, og vi finder, det er vigtigt og også naturligt, at den hører

under undervisningsministeriet. I øvrigt vil jeg gerne i parentes bemærke, at al undervisning fremover måske samles under ét bestemt ministerium, hvor man i øjeblikket har den placeret under flere ministerier.

Vi vil positivt gå ind i udvalgsarbejdet.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg skal takke for en velvillig modtagelse og blot understrege over for hr. Bertel Haarder og fru Gerda Møller, at vi fortsat mener, at der er god kontakt til virksomhederne. Jeg har haft lejlighed til tidligere at svare på en række spørgsmål i den anledning, og derfor må jeg også til fru Gerda Møller sige, at så vidt jeg husker var praktisk taget alle spørgsmål besvaret i udvalget. Det eneste, der manglede, var, at man kom ud og så skolen, således som det var blevet planlagt, og det håber jeg da at man vil få tid til nu.

Så skal også jeg blot udtrykke ønsket om en hurtig behandling i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om fri-skoler og private grundskoler m. v.

(Lovforslag nr. L 76. Fremsat 11/3 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Helle Degn (S):

Da dette lovforslag er en genfremsættelse, skal jeg på socialdemokratiets vegne indskrænke mig til ganske få bemærkninger.

I den mere overordnede diskussion af forholdet mellem folkeskolen og friskolen og private skoler, som tidligere har været gjort til genstand for en grundig drøftelse, har socialdemokratiet markeret sin holdning i forholdet til parallelskolerne og folkeskolen. Dette er på glimrende måde, synes jeg, blevet fremhævet af hr. Erling Olsen, hvorfor jeg kun på social-

[Helle Degn.]

demokratiets vegne skal udtale mig om et par punkter.

Med hensyn til forholdet mellem skematimeforbruget og lærerforbruget pr. elev mener jeg, at dette må sættes i meget nøje relation til de vilkår, der i øvrigt gælder for folkeskolens elever. Baggrunden herfor er nævnt på side 164 i redegørelsen fra den af ministeren nedsatte arbejdsgruppe.

Folkeskoledirektoratet og tilskudsforvaltningen har med stort besvær skullet afgøre berettigelsen af skolernes forbrug af lærerskematimer ud fra en pædagogisk og økonomisk vurdering. Denne beregning, hvor man også går ud fra antallet af klasser, skønnes ikke at være holdbar længere, hvilket jeg kan være ganske enig i. Den pædagogiske udvikling har i stigende grad gjort klassebegrebet uegnet som en økonomisk fordelingsnøgle. Derfor har man også i folkeskoleloven brugt begrebet lærerskematimer pr. elev som fordelingsnøgle. Det er dette, ministeren i forslaget ønsker anvendt, hvilket vi helt kan tilslutte os som den mest retfærdige og rimelige fordelingsmetode, som sagt også set i forhold til folkeskolens vilkår i øvrigt. Dette spørgsmål regner jeg i øvrigt med, at vi vil få lejlighed til at drøfte under udvalgsarbejdet.

Det andet forhold, jeg vil omtale, er baggrunden for, at vi kan støtte, at en af tilskuds-betingelserne må være, at skolerne skal have status som selvejende institutioner. Argumenterne herfor er også nævnt i arbejdsgruppens betænkning, nemlig på side 149. For det første bør der tilvejebringes den størst mulige åbenhed om de tilskudsmodtagende skolers økonomiske forhold, og for det andet bør ydelsen af statsstøtte ikke kunne afsætte sig som overskud eller formue for private interesser.

Det skal også lige nævnes, at langt de fleste friskoler og privatskoler er selvejende institutioner, og det foreslås da også, at kommende nye skoler fra starten skal være selvejende institutioner.

Socialdemokratiet kan anbefale lovforslaget, og vi vil deltage positivt i udvalgsarbejdet.

Halvgaard (FP):

Uanset hvilket politisk tilhørsforhold man har, tror jeg det ligger alle partier på sinde at gøre vores uddannelsessystem så godt og så effektivt som muligt til gavn for hele samfundet.

Formålet med den nye folkeskolelov var jo at skabe muligheder for en forbedring af for-

holdene for vores børns undervisning i folkeskolen. Spørgsmålet er nu, om folkeskoleloven er tilfredsstillende. Svaret må blive et nej, set på baggrund af den voksende kritik og utilfredshed, der gør sig gældende både blandt forældre, elever og lærere. Derfor mener jeg, det er urigtigt og forkert at bygge videre i uddannelsessystemet, før vi får rettet de groveste fejl i folkeskoleloven. Det er dog trods alt folkeskolen, som er grundlaget for hele vores videre uddannelsesforløb. Jeg mener derfor også, det var beklageligt, at man gennemførte ændringerne for friskoler og private grundskoler i folketingsåret 1975-76. Det blev påstået, at det var ændringer, der var nødvendiggjort af den nye folkeskolelov.

Nu foreligger et lovforslag, der betyder yderligere ændringer i loven, bl. a. med hensyn til tilskuds-betingelserne, krav om elevtal, krav om status som selvejende institution, pligt til specialundervisning osv. osv. Det er skærpede krav, der betyder, at friskolernes vilkår og muligheder forringes og kompliceres. Jeg mener, at det er yderst beklageligt, og det ønsker fremskridtspartiet ikke at medvirke til. Skal begrebet friskole fortsat eksistere i Danmark som et alternativ til den offentlige skole, så er det forkert at stille urimelige krav, der gør friheden illusorisk. De samme krav vedrørende de obligatoriske fag som i folkeskolen må naturligvis også stilles til de private skoler med ansvar over for undervisningsministeren. Men med hensyn til elevtalskrav, klassekvotienter, deling eller ikke-delning af eleverne, eksamen og karakterer, mener jeg, at friskolerne må stå frit, ellers er det ikke et alternativ.

Tilskudsordningerne må forenkles, således at friskolerne i langt højere grad kan disponere økonomisk, og tilskuddene må gives som faste beløb i forhold til det elevantal, der er. Elevbetalingen må naturligvis stå i relation til de tilskud, som kommer fra statens side, og disse tilskud må selvfølgelig også være i overensstemmelse med de tilskud, der ydes til eleverne i de offentlige skoler.

På grundlag af disse tanker vil fremskridtspartiet deltage positivt i udvalgsarbejdet.

Bertel Haarder (V):

Det var en kedelig ordførelse, fru Helle Degn afleverede, for de to ting, hun roste forslaget for, er lige nøjagtig de to ting, som venstre har imod forslaget.

For det første talte fru Helle Degn om, hvor

[Bertel Haarder.]

udmærket det var med denne timetalsstyring, og hvor udmærket det var, at de private skoler derved kommer til at ligne de offentlige skoler så meget som overhovedet muligt. Dertil vil jeg gerne sige, at vores indstilling er den stik modsatte. Vi skal styre udgifterne og ikke lærerforbruget. Disse skoler skal netop have mulighed for at indrette sig på en anden måde end de offentlige skoler; det er derfor vi har denne lovgivning. Derfor skal styringen være af rent økonomisk art og ikke noget, som på nogen måde tvinger skolerne til f. eks. at have finere faciliteter, mere specialundervisning og alt mulig andet og så til gengæld sætte klassekvotienten i vejret. Hvis de i stedet for ønsker at køre i meget primitive omgivelser med meget lave klassekvotienter og et meget stort lærerforbrug, så skal de have lov til det. Det er der for øvrigt mange af dem der gør, og det kunne den offentlige skole lære en hel del af, for dermed lægger man nemlig vægt på det væsentlige, altså efter min mening og efter mange andres.

Det andet, fru Helle Degn roste, var, at selvfølgelig skulle private skoler da ikke kunne være private, de skal være selvejende institutioner. Hvorfor nu det? Kan man påpege noget som helst misbrug af privatejede skoler her i landet? Kan man nævne ét eksempel? Vi må virkelig spørge i undervisningsudvalget, om der findes eksempler på, at der har været misbrug.

Når det gælder den lille stramning med hensyn til, at små friskoler kan bevares og fortsat oprettes, mener jeg også, at der stadig er brug for, at vi får at vide, om der er eksempler på misbrug, som begrundet denne stramning. Vi mener det ikke.

Gerda Møller (KF):

Jeg vil indlede med at sige, at jeg principielt på min gruppes vegne er mere enig i de betragtninger, hr. Bertel Haarder gjorde, end i dem, som fru Helle Degn gjorde.

Jeg synes, der er grund til at glæde sig over, at det stadig er muligt her i landet at have både frie skoler og private skoler som et modstykke til folkeskolen og som en ret for de mennesker, der af religiøse, ideologiske eller af andre grunde ønsker at holde deres børn i den form for skole fremfor i den offentlige skole.

Derfor mener jeg også ligesom hr. Bertel Haarder, at de frie skoler og de private skoler ikke skal holdes i for stramme bånd. Der skal

selvfølgelig være en grænse for de økonomiske dispositioner, men jeg mener ikke, det gør så forfærdelig meget, at lærerskematimeforbruget er en smule større dér end i folkeskolen, når vi til gengæld ved, at de private skoler bruger lidt færre penge på bygninger, end de offentlige skoler gør.

Når jeg er inde på problematikken om skolernes frihed, må jeg også sige, at vi i det konservative folkeparti er meget utilfredse med, at man nu på væsentlige områder indskrænker skolernes frihed, selv om den også bliver udvidet på nogle områder, det gælder undervisningen i fritiden, børnehaveklasserne, der ikke skal nedlægges, hvis de i enkelte år er under det pligtige tal på 10 elever.

Men indskrænkningen går altså i nogen grad på skolernes hidtidige ret til frit at disponere. Vi mener, det er meget forkert, at man ikke fremover kan oprette privatejede skoler, men at det kun skal være selvejende skoler. Det kommer netop til at gå ud over de skoler, som er oprettet ud fra et bestemt livssyn, en bestemt ideologisk baggrund. Det vil komme til at betyde, at andre kredse end dem med den samme livsholdning, den samme ideologi, kan komme til at infiltrere disse selvejende skoler og dermed fremme andre formål end det, der oprindeligt var meningen, da skolerne blev oprettet. Det er vi altså meget utilfredse med, og som jeg sagde ved førstebehandlingen sidste gang, vil vi, hvis ikke ministeren vil ændre lovforslaget på dette område, fremsætte et ændringsforslag eller i hvert fald få det til afstemning her i salen.

Så skal jeg kun til sidst sige, at der stadig væk for os er nogle andre problemer, og det er problemer med hensyn til de private realkurser. Vi er tilfredse med, at der er mulighed for at opretholde dem, men de har mange problemer i øjeblikket, og dem vil jeg gerne være med til at se på i udvalget. Der er f. eks. betalingsproblemet, fripladsordningen, hvilken støtte der er til de 16-18-årige, aldersbegrænsningen, sygeeksamen. Jeg kunne remse en hel del andre ting op, men der er ingen grund til at besvære folketinget med det; dem vil jeg komme ind på i udvalget, hvor vi vil arbejde positivt videre med dette forslag.

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg vil da begynde med at rose den meget grundige redegørelse, som ligger til grund for det lovforslag, vi nu behandler. Det er en rede-

[Ingolf Knudsen.]

gørelse, som er udarbejdet af en arbejdsgruppe, nedsat af ministeriet. Jeg synes, det er et vægtigt materiale, der her ligger som udgangspunkt for det arbejde, vi nu skal i gang med.

Med hensyn til det fremsatte lovforslag skal jeg sige, at vi i mit parti føler, at det er væsentligt, at der er forskel og stor forskel og mulighed for forskel mellem folkeskolen og de private skoler, fordi man herigennem får mulighed for et direkte og rigtigt valg i det øjeblik, man eventuelt søger væk fra folkeskolen og over i den ene eller anden form for friskole. Vi mener, at denne mulighed på mange områder bibeholdes i det fremsatte lovforslag. Derfor skal jeg da også sige, at vi i det store og hele kan gå ind for lovforslaget, dog med den modifikation, at vi selvfølgelig vil høre på, hvad eventuelle faglige organisationer har at sige om lovforslaget, og på den måde tage deres synspunkter med ind i arbejdet.

Hr. Bertel Haarder havde nogle argumenter, bl. a. dette om at styre udgifterne og ikke lærerforbruget. Dertil må jeg sige, at vi i CD nok i vid udstrækning er enige med hr. Bertel Haarder, men vi er til gengæld også villige til at drøfte disse principper i udvalget.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt private skoler skal forblive private eller skal overgå til at være selvejende institutioner, vil jeg nok mene, at vi er tilhængere af det sidste. Vi mener absolut, at som selvejende institution er man i stand til at bevare sit særpræg.

Hr. Bertel Haarder efterlyste eksempler på misbrug. Det kan det altid være svært at give, og det tilkommer vel heller ikke mig her at stå og give eksempler fra talerstolen, men man har dog i hvert fald eksempler på f. eks. oplysningsforbund, som er blevet omdannet til anpartsselskaber og derefter forsøgt solgt til højeste kurs. Der kunne dog være visse lighedspunkter her.

Vi skal medvirke til en positiv behandling i udvalget.

Ebba Strange (SF):

Jeg skal ikke knytte mange bemærkninger til lovforslaget, der har været førstebehandlet tidligere, men kun lige tage et par ting frem, som andre ordførere også har berørt.

Det ene er spørgsmålet om forholdet mellem den offentlige skole og friskolerne med hensyn til økonomien. Jeg må nok i denne situation

erklære mig mere enig med hr. Bertel Haarder end med fru Helle Degn. Jeg vil i hvert fald meget gerne have, at vi under udvalgsarbejdet får kulegravet de udregninger, der ligger om lærerskemaforbruget. Det er også mit indtryk, at man netop højner disse skolars kvalitet ved at satse på forbrug af lærere i stedet for forbrug af tekniske hjælpemidler af forskellig art, og det giver disse skoler en anden karakter. Hvis vi helt fjerner denne mulighed, tror jeg også, at vi ødelægger noget, der karakteriserer friskolerne.

Jeg kan godt forstå den tanke, der ligger bag, for hvorfor skal de have lov at køre med de små klassekvotienter, når vi ikke har lov til det i folkeskolen? Det er også beklageligt, at vi ikke har lov til det i folkeskolen, det synes jeg nok, men på den anden side må vi vel også indrømme, at det danske folkeskolevæsen, lige så længe vi kan se tilbage i vores historie, har fået inspiration fra de frie skoler, og en del godt arbejde ville nok blive ødelagt, hvis man forlangte en klassekvotient, der var lige så høj som den, man har i folkeskolen. Det er også muligt, at det ikke er det, der ligger i det. Jeg kan ikke regne de kvotienter ud i hovedet. Jeg vil gerne have dem skåret lidt mere ud i pap, for at jeg rigtig forstår dem.

Det andet, jeg vil hæfte mig ved et øjeblik, er spørgsmålet om dækning af befordringsudgifter. Vi har fået nogle henvendelser, der viser, at det for nogle friskoleelever er vældig besværligt at få dækning af transportudgifter, og at det er forbundet med vanskeligheder med hensyn til ventetid o. lign. Det mener jeg også vi skal have vendt en gang i udvalget. Jeg ved godt, at de regler, der er beskrevet i dette lovforslag, ikke adskiller sig fra dem, der gælder i øjeblikket, men derfor kan det jo godt være, vi lige skal kigge på det i udvalget.

Resten er sådan set nogle ajourføringer og forbedringer efter min mening med hensyn til specialundervisning, fritidsundervisning, særlig undervisning for fremmedsprogede elever, som vi kun kan støtte.

Jeg håber, at vi får forslaget hurtigt igennem i udvalget. Jeg tror, det kan lade sig gøre med de små ændringer, der skal til.

Freddy Madsen (DKP):

Jeg vil også henvise til, hvad vi har sagt ved den tidligere førstebehandling. Jeg vil dog godt understrege i anledning af den diskussion, som

[Freddy Madsen.]

nu alligevel udspringer sig her i dag, at vi er tilhængere af, at vi skal have friskoler og privatskoler ud fra spørgsmålet om livsholdning, ud fra spørgsmålet om eksperimenter osv.

Jeg synes også, der er stærkt behov for, at der kommer en reel ligestilling med hensyn til økonomi imellem folkeskolen og de private skoler. Det er vi tilhængere af, også fordi der, efterhånden som man har forringet folkeskolen, skåret ned på folkeskolen, har ligget et stigende incitament for forældrene til at sige: vores børn skal have en bedre undervisning. Det har hverken noget med livsholdning eller eksperiment at gøre, det er simpelt hen et spørgsmål om, at man skal hen et sted, hvor ens unger i hvert fald ikke er underkastet det offentlige skolevæsens elendighed på mange områder.

Derfor synes jeg også, at det er forargeligt, at der fra et par borgerlige partier her nu er megen betænkelighed ved, at man fastsætter et skematimeforbrug i disse private skoler i lighed med folkeskolens. Jeg beklager det også ud fra den betragtning, at jeg synes, det er for lavt, men det er det også i folkeskolen. Men det er jo de samme partier, som hårdnakket nægter at bevilde de midler, der faktisk skulle til for at udvide skematimeforbruget i folkeskolen. Hvis man vil være med til det, så vil vi da også gerne være med til at skabe ligestilling og også forbedre det i de private skoler.

Svend Haugaard (RV):

Det radikale venstre lægger meget stærk vægt på at bevare forståelsen for friskolernes værdi.

Vi er noget betænkelige ved en del af de skærpede krav i det forslag, der her ligger på bordet, bl. a. med hensyn til styringen af lærerskematimeforbruget. Vi mener også, at der i det hele taget er tale om nogle indgreb i den frihed, som frie skoler gerne skulle have, det vil sige fri styring inden for det tilskud, de har til rådighed, og i det hele taget eget ansvar for det tilskud, der fordeles. Jeg mener, man skal passe lidt på en forveksling imellem de ydre rammer og det indre miljø og den værdi, der kan være heri, og jeg mener i hvert tilfælde, at friskolerne skal have ret til selv at foretage fordelingen. Ellers er der ikke rigtig nogen mening i at kalde det en friskole.

Vi er dog enige i, at hvis lovforslaget skal gennemføres, så skal der i hvert fald være en

overgangsordning for skoler i landzoner, hvad elevtalskravet angår.

Som helhed er vi altså ret kritiske, og vi vil fremføre nogle ting i udvalget. Så skal jeg i øvrigt henvise til det, som mit partis ordfører sagde ved førstebehandlingen i forrige samling.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Da det som sagt er en genfremsættelse, skal jeg henvise til det, jeg tidligere har sagt, og bare understrege, at vi finder, at det er meget vigtigt, at det fortsat bliver muligt for private at drive skoler. Vi finder, det er vigtigt for at fastholde et bestemt livssyn.

Alfred Hansen (DR):

Jeg tror, vi i folkettingen skal tage os vældig i agt for, at vi ikke laver en lovgivning på en sådan måde, at vi lægger større hindringer i vejen for et frit valg med hensyn til skoleform. Det er jo desværre en kendsgerning, at de offentlige skoler, kommunale skoler, er blevet alt for store. Jeg har en teori om, at hvis man fordobler antallet af elever i en skole, så firdobler man problemerne, og det er i hvert fald ikke nationaløkonomisk forsvarligt. Derfor er måske netop den udvikling, som vi har været inde i de seneste år med hensyn til stadig større skoler, vel at mærke på trods af både forældres, læreres og børns modstand mod store skoler, én af grundene til, at vi skal værne om de frie skoler, de private skoler muligheder for at indrette sig, som de nu ønsker. Derfor vil jeg advare mod en lovgivning, der forhindrer udfoldelsesmulighederne for de private skoler.

Vi opererer i retsforbundet med begrebet »flydende skolepenge«. Definitionen på »flydende skolepenge« er, at man må kunne regne ud, hvad det koster at undervise et barn i 1. klasse, i 2. klasse og i 3. klasse, og disse penge skal følge barnet til den skole, hvor forældrene og barnet ønsker at barnet skal have undervisningen. Hvis man i en privatskole er i stand til at økonomisere så fornuftigt med disse midler, at den kan tillade sig at have lave klassekvotienter, så finder vi i retsforbundet kun, at det er et gode. Jeg kan slet ikke acceptere fru Ebba Stranges udtalelser om, at det i grunden var urimeligt, at man i de private skoler skulle have lave klassekvotienter, når man i de offentlige skoler, folkeskolen, havde de store klassekvotienter. Når man nu erkender det

[Alfred Hansen.]

uheldige i at have alt for store klassekvotienter på visse klassetrin i visse skoler i folkeskolen, så retfærdiggør man da ikke denne handling ved også at give de frie skoler store klassekvotienter. Lad os dog finde mulighed for at gå den anden vej og sige: det er ønskværdigt, at vi har lave klassekvotienter i alle skoler, og da man fortrinsvis har det i de private skoler, så må vi også sørge for, at de får det i folkeskolen, i de offentlige skoler.

Vi kræver i retsforbundet fuldstændig økonomisk ligestilling mellem de offentlige og de private skoler. Det er selvfølgelig en klar forudsætning, at man må leve op til de krav, der stilles i folkeskoleloven. Det er klart, at denne betingelse må opfyldes, for at man kan få del i tilskuddene. Danmark er kendt for sine mange skoleformer, det er noget ganske specielt dansk, og det synes jeg vi skal værne om. Det skal vi opretholde. Det er vigtigt, det er værdifuldt, det er fundamentalt, at vi har valgmuligheder. Og der er altså også vægtige grunde for, at forældre måske vælger mindre skoler og private skoler.

Jeg vil til slut sige, at dette engagement, som vi måske specielt møder i den forældrereds, som slutter op om de private skoler, har vi brug for i den danske skoleverden. Vi har også brug for det i folkeskolen. Det er meget vigtigt, at vi får engageret forældrene i skolens daglige liv og virke og udfoldelsesmuligheder. Vi vil se positivt på lovforslaget i udvalget, og hvis man ved ændringsforslag i betænkningen kan leve op til retsforbundets grundindstilling, så vil vi tilslutte os det, ellers kommer vi med ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg synes, jeg bliver nødt til at gå herop og korrigerer, for hvis hr. Alfred Hansen har misforstået mig, så kan det være, der også er andre, der har misforstået mig. Jeg sagde udtrykkeligt, at jeg beklagede, at man blev nødt til at have så høj en klassekvotient i den almindelige folkeskole, og jeg mente, at det var rimeligt, at vores friskoler fik lov at køre med en lavere klassekvotient, hvis de ville betale det med ringere fysisk udstyr. Det er altså det stik modsatte af det, hr. Alfred Hansen har opfattet jeg faktisk har sagt. Jeg beklager, at jeg har udtrykt mig så utydeligt.

Steen Folke (VS):

VS var forhindret i at være til stede, da denne sag var til første behandling i forrige samling, i december måned var det vist, og jeg skal derfor komme med nogle principielle bemærkninger om forslaget.

Først lidt om vores syn på friskoler og private grundskoler. Det er sådan et både-og-synspunkt. På den ene side må vi nok erkende, at vi har begrænset sympati for de betalings-skoler for de rige folks børn, som er en del af det danske skolevæsen, vel at mærke en del, der nok har spillet en kraftigt aftagende rolle i de sidste årtier. På den anden side er der under denne lov jo friskoler med et bestemt idémæssigt eller pædagogisk sigte, og selve det, at der i loven er mulighed for skoler på et sådant grundlag, mener vi er rigtigt og nødvendigt, sådan som forholdene i øvrigt er.

Vi er, som måske bekendt, kritiske over for den danske folkeskole. Vi mener, den på mange måder er yderst kritisabel, og alene det giver et behov for, at der er andre muligheder. På den anden side må det erkendes, at det er en dårlig løsning, at det kun er visse børn, der reelt har mulighed for at komme i andre former for skole, mens det store flertal faktisk er henvist til folkeskolen uanset kvaliteten af den undervisning, der foregår dér.

Alt i alt må vi sige, at vi går ind for, at der er mulighed for friskoler i det danske skolevæsen.

VS var imod folkeskoleloven, der blev vedtaget i 1975, både på grund af det indhold og den struktur, som der blev lagt op til med denne lov, og også fordi loven på flere punkter var en sparelov. Nu er det jo sådan, at man reelt overfører visse nedskæringer, som blev vedtaget ved folkeskoleloven, til også at gælde for de skoler, der er omfattet af dette lovforslag. Jeg tænker først og fremmest på bestemmelserne omkring lærerskematimeforbruget.

Man kan selvfølgelig godt argumentere for – det er der en vis rimelighed i – at når der skal skæres ned i folkeskolen, så skal der også skæres ned i de friskoler og private skoler, der er tale om her. Men den tankegang får os nu alligevel ikke til at tilslutte os en sådan nedskæring. Jeg vil nok erkende, at det er noget hyklerisk, når forskellige borgerlige ordførere nu har vældig meget imod, at der foretages nedskæringer, mens de selv gik i spidsen med hensyn til at foretage tilsvarende nedskæringer på folkeskoleområdet. Men selv om der er tale om

[Steen Folke.]

et borgerligt hykleri, så vil jeg alligevel drage den modsatte konklusion af hr. Freddy Madsen. Jeg mener trods alt, at det rimeligste er at stemme imod nedskæringer på dette område, ligesom vi – og det gjorde DKP også – stemte imod de nedskæringer, der lå i folkeskoleloven, og imod folkeskoleloven som helhed.

Jeg mener, lærerskematimeforbruget er et meget kedeligt sted at skære ned, det vil være overordentlig ødelæggende for undervisningen, og jeg synes under alle omstændigheder, der kan være grund til at overveje dette problem i udvalgsarbejdet.

Jeg tænker selvfølgelig også på stramningen af det krav til et minimalt elevtal, der stilles her, hvor grænsen hæves fra 20 til 28. Det synes vi ikke er nogen god idé. Der kunne også nævnes andre bestemmelser, men det har jeg ikke tid til nu. Jeg vil bare sige, at der er naturligvis også en række bestemmelser i denne lov, som vi kan gå ind for, som vi for så vidt synes er udmærkede. Men vi mener, at de nedskæringer, der ligger i lovforslaget, er noget ret afgørende. Sammenfattende må jeg derfor sige, at vi er overvejende negativt indstillet til dette lovforslag.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg tager ordet ganske kort for at rette en misforståelse. Når jeg siger, jeg synes, at lærerskematimeforbruget skal beregnes i forhold til antallet af elever, og at dette er en god fordelingsnøgle, så tror fru Ebba Strange, at vi dermed vil medvirke til at fjerne muligheden for en anden prioritering af f. eks. holdstørrelser af elever, altså antallet af elever i en klasse. Det er ikke tilfældet. I beregningen ved tildeling af støtte går man ud fra antallet af elever, og så kan man selv prioritere, hvilken holdstørrelse osv. man i øvrigt ønsker at anvende.

I øvrigt vil jeg ganske kort sige til hr. Bertel Haarder og fru Gerda Møller, at jeg glæder mig til arbejdet i udvalget. Det ser ud til, at det bliver livligt. Socialdemokratiet vil positivt lytte til de fornuftige argumenter, der vil komme frem under udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

Det forbavser mig ikke, at hr. Steen Folke bruger udtrykket »rig«. Det ville heller ikke have forbavset mig, hvis hr. Steen Folke havde formået at få ind i debatten noget om den fæle

kapital og det privatkapitalistiske samfund osv. Men når konklusionen af hr. Steen Folkes udlægning går på, at private skoler og friskoler er tilholdssted for de rige folks børn, at der kun er adgang for de rige folks børn, så beror det altså på en total misforståelse. Jeg vil da gerne udlægge det sådan, at hr. Steen Folke må være indstillet på at støtte retsforbundets forslag om, at alle skal stilles økonomisk lige. Man skal kunne vælge den skoleform, man ønsker, uden at man skal straffes økonomisk i den anledning. Jeg håber på hr. Steen Folkes og venstresocialisternes tilslutning til flydende skolepenge, så private skoler og friskoler fremover i hvert fald ikke smager af at være skoler for de rige folks børn.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Jeg skal kun for en ordens skyld gøre opmærksom på, at jeg ikke har sagt, at friskoler var skoler for de rige folks børn. Jeg har sagt, at der var visse skoler under denne kategori, som var af den type, men at antallet af dem givetvis var stærkt aftagende, og jeg har tilsluttet mig muligheden for, at der kan oprettes friskoler, og at vi har en ordening med friskoler; så der må være noget, hr. Alfred Hansen har misforstået. Dette med kapitalismen får vi nok lejlighed til at vende tilbage til ved anden lejlighed.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Blot en meget kort oplysning til de mange ordførere, som har talt om nedskæringer i folkeskolen.

I 1956 var lærerforbruget af både hel- og deltidsansatte i folkeskolen 25.000, i 1966 36.000, i 1975 var antallet af lærere omregnet til heltidsansatte steget til 50.000, og vi regner med, at det i 1980 vil være et sted mellem 52.000 og 54.000. Dette blot til oplysning.

(Kort bemærkning).

Freddy Madsen (DKP):

I anledning af de bemærkninger, hr. Steen Folke gjorde om vores holdning til dette forslag, vil jeg gerne henvise til, hvad jeg sagde under den tidligere førstebehandling, at vi absolut ikke er tilhængere af nedskæringer, hverken på dette område eller på folkeskolens område. Vi gør os bare helt klart, at vi kommer i et dilemma, hvis man fastholder herfra, at

[Freddy Madsen.]

man ikke vil udvide lærerskematimeforbruget i folkeskolen. Dette vil kunne få nogle konsekvenser i retning af, at folk i stigende grad vil flytte deres børn over i de private skoler, hvis forholdene er bedre dér. Det er et problem, men vi må vende tilbage til det i udvalget.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg skal indlede med at takke for de mange positive bemærkninger, der er faldet om det fremsatte lovforslag. I øvrigt har der jo været fremsat en række bemærkninger, som har været en gentagelse af den tidligere førstebehandling, og dem skal jeg ikke gå ind på her. Jeg går ud fra, at vi kan vende tilbage til det i udvalget.

Det forekommer mig, at der har været en del misforståelser omkring styringen med lærerskematimer. Fru Helle Degn var inde på noget af det samme. Det viste sig vel stærkest i fru Ebba Stranges indlæg. Jeg håber på, at vi i behandlingen i undervisningsudvalget kan tage udgangspunkt i den betænkning, der er afgivet af den arbejdsgruppe, der har været nedsat under undervisningsministeriet. Jeg tror, det vil lette forståelsen af nogle af disse problemer. For der er jo ikke, som hr. Steen Folke var inde på det, tale om, at dette lovforslag betyder nedskæringer inden for friskoleområdet. Jeg tror, den misforståelse opstår på grund af misforståelser omkring styringen igennem lærerskematimer.

Fru Gerda Møller sagde, at vi skulle glæde os over, at vi havde disse frie og private skoler. Jeg håber, fru Gerda Møller er enig med mig i, at det er præcis, hvad dette lovforslag er udtryk for.

Jeg deler ikke den bekymring, mange har været inde på i forbindelse med de selvejende institutioner, hvor man har fremhævet, at man så ikke kunne fastholde en ideologisk baggrund, et særligt livssyn. Jeg har svært ved at se, hvorfor man ikke skulle kunne det, fordi man lavede det til en selvejende institution.

Jeg skal blot slutte med at sige, at betingelsen for, at friskoler og private skoler kan fungere så godt, som de gør her i landet, er, at der eksisterer et fornuftigt og rimeligt forhold imellem dem og den danske folkeskole, og man skal ikke glemme, selv om vi nu her i dag behandler et forslag til ændring af loven for friskoleområdet, at det fortsat er langt de fleste børn, der går i den offentlige skole, og at der

må være en balance, hvis forholdet skal kunne opfattes som rimeligt af hele befolkningen. Jeg beder altså om, at også de ordførere, som har ønsket meget store lempelser i forhold til dette lovforslag, har disse bemærkninger i tankerne, når vi arbejder videre i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om prøveforberedende enkeltfagsundervisning for voksne.

(Lovforslag nr. L 77. Fremsat 11/3 77).

Fjerde næstformand (Ninn-Hansen):

Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kurser, lov om fritidsundervisning m. v. og lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v.

(Lovforslag nr. L 78. Fremsat 11/3 77).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Møller Andersen (S):

Fritidsloven åbner jo muligheder for, at der kan etableres prøveforberedende undervisning i enkeltfag på 9. og 10. klasse-niveauet samt til HF. Disse kurser har taget sigte på undervisning for voksne, hvorved der er givet voksne muligheder for at få en uddannelse, som man ikke tidligere har kunnet få, eller for at få en ny eller supplerende uddannelse.

Der har, som det fremgår af bemærkningerne til det foreliggende lovforslag om prøveforberedende enkeltfagsundervisning for voksne, været meget stor og stigende interesse for disse kursers afholdelse. Jeg vil blot nævne, at der i 1976-77 har været tilmeldt 60.000 ele-